

Ridderstrands Byggnadsantikvariska Byrå
Mariatorget 7
118 48 Stockholm
Tel/ fax: 08/ 644 71 33, mobil: 070/ 674 06 42
E-post: stellan@ridderstrand.com

Stockholm den 17 augusti 2021

SAKKUNNIG KONTROLL AV KULTURVÄRDEN enligt PBL

Objekt: Kv. Kavelbron 11 och 19
Sjättenovembervägen 203 och 207, Älvsjö, Stockholms
Stad

Startpromemoria Dnr: 2020-08671
Beställare: Esstate/ Serneke
Kontaktperson Christian Johansson,

KULTURMILJÖANALYS samt ANTI-KVARISKT UTLÅTANDE MED KONSEKVENSANALYS

Ny detaljplan för två fastigheter inom Älvsjö Villastad

Inledning

Bakgrund

Fastigheterna Kavelbron 11 och 19 ligger i kvarteret med samma namn längs Sjättenovembervägen i stadsdelen Älvsjö inom Stockholms Stad. Fastigheterna ligger drygt 300 meter från Älvsjö centrum och för området gäller en översiktsplan där den utpekade delen föreslås förtätas, ges ökad stadsmässighet och förstärkt kollektivtrafik. En detaljplaneprocess är påbörjad i vilken denna handling utgör del av underlaget.

Syfte

Syftet med denna kulturmiljöutredning är att beskriva aktuella byggnaders, tomters och den närmsta omgivningens historia, karaktärsdrag och kulturhistoriska värde. Utredningen behandlar konsekvenserna av en eventuell rivning av befintliga byggnader på de två fastigheterna, tar upp viktiga punkter att iakttaga och tillämpa för de projekterade nya byggnaderna och utgör även en konsekvensanalys av det nybyggnadsförslag som är under

utarbetande.

Till grund ligger också Stockholms Stadsbyggnadskontors startpromemoria för detaljpaneläggning inom kvarteret Kavelbron 2 m fl av den 24 februari 2021. Detaljplaneförslaget i korthet

Projektet avser upprättandet av en ny detaljplan som medger rivning av villorna på de två fastigheterna, en sammanslagning av dessa till en, och uppförande av flerbostadshus i fyra våningar i en stadsmässig utformning. Byggnaden är tänkt att ligga i gatulinjen utmed *Sjättenovembervägen* och (för närvarande) något indragen med en parkremsa framför, mot *Älvsjövägen* samt lämna gårdsmark öppen för grönska i lek- och umgängessyfte på södersidan, inåt kvarteret.

Tillämpliga lagrum

Enligt Plan- och Bygglagens 2 kap. 6 § så ska ”bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan”. Dessutom ska ”ändringar och tillägg i bebyggelsen göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas”. Varsamhetskravet i plan- och bygglagen, d.v.s. kap. 8 § 17, gäller vid ändring och/eller flyttning av alla byggnader, oavsett eventuellt utpekande eller skydd i detaljplan.

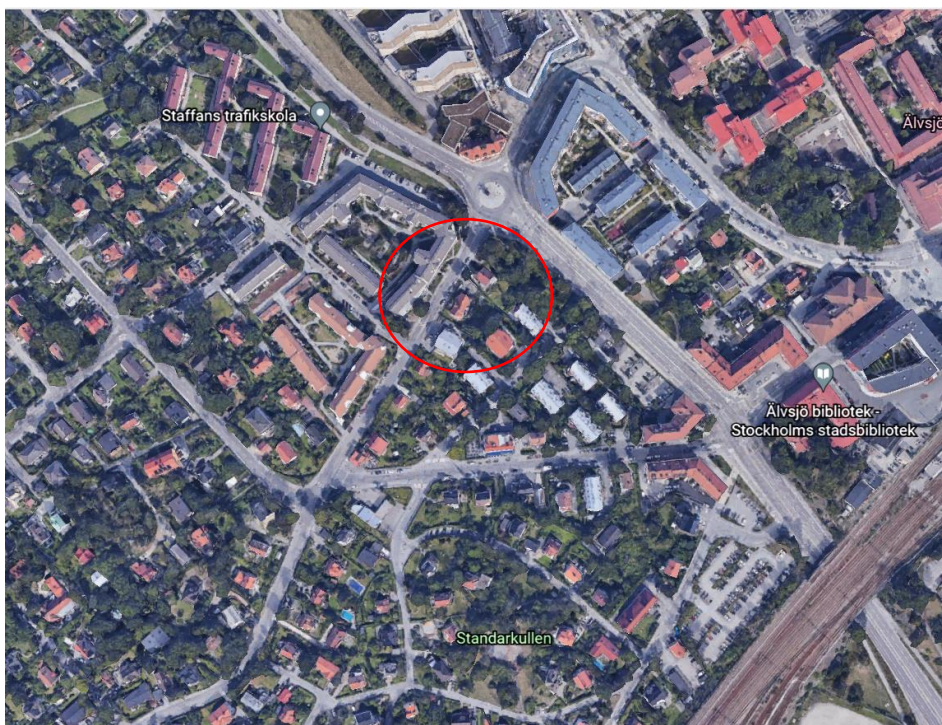
De undersökta fastigheterna saknar *specifika* skyddsbestämmelser i detaljplan. Det är därmed byggnadsnämnden som vid bygglov- och planärenden avgör om bebyggelsen kan anses vara särskilt värdefull och därmed omfattas av förvanskingsförbudet, kap 8, § 13 PBL.

Kulturhistorisk klassificering

De aktuella fastigheterna är inte individuellt klassificerade, dock ingår de i ett område som är grönmärkat i Stockholms Stadsmuseums klassificeringskarta och därmed anses som kulturhistoriskt värdefullt. Området består av den äldre delen av Älvsjö villastad.

Utdrag ur Stadsmuseets klassificeringskarta över området. Av denna framgår att husen inte är individuellt bedömda men att hela området innanför den gröna markeringen bedöms som kulturhistoriskt värdefullt.

Det aktuella området från luften med de två berörda fastigheterna är inringade. Sjättenovembervägen löper precis till vänster om dem. Den stora leden med sin rondell är Älvsjövägen som nere till höger går in under järnvägen invid Älvsjö station.

*Foto:
Google Earth*

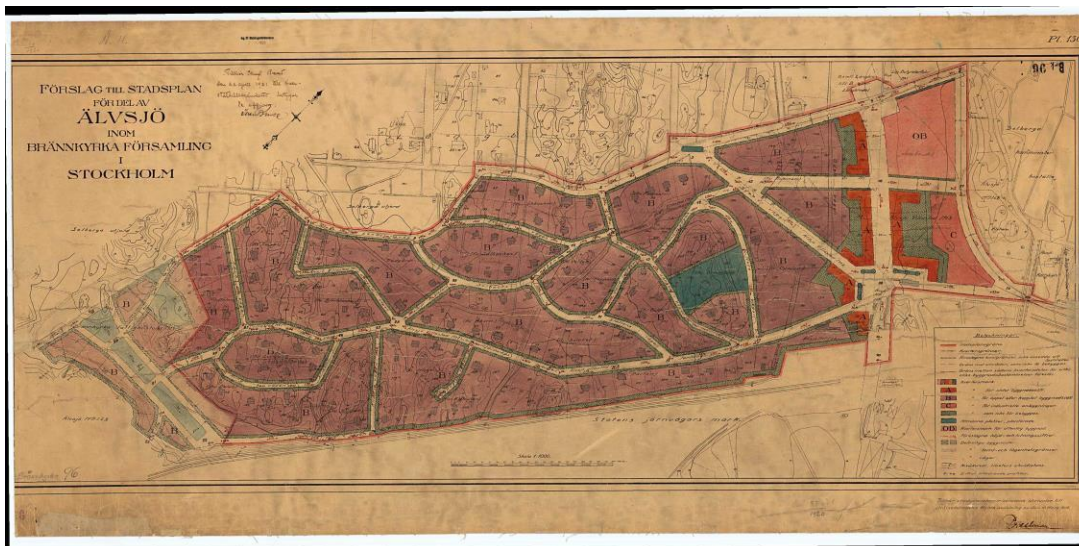
Kort om Älvsjö Villastads historia

Under 1800-talets stora befolkningsökning sökte Stockholms stad olika sätt att lösa bostadsfrågan. Bland annat kom man att förvärva ett flertal av de stora lantegendomar som låg i utkanten av Stockholm för att här låta anlägga nya bostadsområden. Älvsjö Gård var ett av dessa, och här låg sedan 1879 en järnvägsstation för Västra stambanan som tillkommit på initiativ av greve Gustaf Lagerbielke, dåvarande ägare till *Elfsjö Gård*. Just stationens existens gjorde att man ansåg att de närmaste delarna av Älvsjö lämpade sig för en viss stadsmässighet i anslutning till villorna.

Stadsplanen upprättades av Per Olof Hallman, som var mannen bakom ett stort antal av Stockholms stadsplaner från 1910- och 20-talen. Han utarbetade även planerna för trädgårdsstäder på fleratidigare lantegendomar i Stockholms utkanter, däribland stadsplanen för nuvarande gamla Enskede år 1908. Denna var en sorts direktöversättning av planen för *Hampstead Garden Suburb* i England.

Planen för Enskede innehöll ett stort antal radhus viket var vanligt förekommande i England, men denna byggnadstyp visade sig vara så pass svårsåld i Sverige att Lantegendomsnämnden fastslog att hustypen inte lämpade sig för svenska förhållanden. Följaktligen kom Hallmans villastadsplaner framöver i huvudsak innehålla friliggande enfamiljshus, vilket var fallet även i Älvsjö.

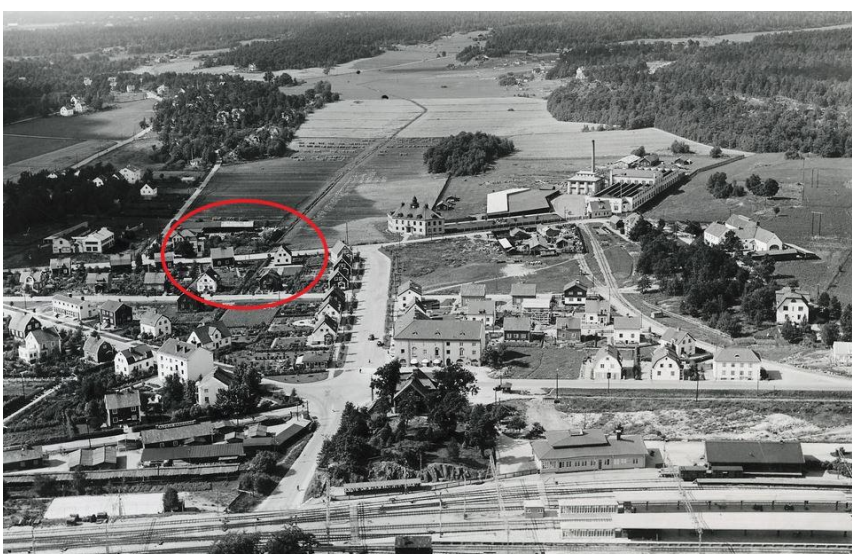
Älvsjö villastad byggdes i enlighet med Hallmans plan med dennes inspiration från den österrikiske 1800-talsarkitekten Camillo Sitte och engelska trädgårdsstäder. Gemensamt för dem alla är önskan att variera stadsbilden efter ett förindustriellt, mer naturligt framvuxet mönster. Planstrukturen är än idag högst påtaglig med dess vindlande gator som också är väl anpassade till den lokala topografin.

Per Olof Hallmans ursprungliga stadsplan för Älvsjö Villastad, upprättad 1916 och fastlagd år 1921, för exakt 100 år sedan. Planen är karaktäristisk för Hallmans planer och uppvisar en vindlande, topografiskt anpassad gatustruktur i merparten av området. Större delen av planen anvisar ett öppet byggnadssätt med villor. Av planen framgår också att den rakt nord-sydligt dragna Älvsjövägen redan här avsågs som mer av en stadsgata än övriga, mer slingrande vägar. De rödbrunmarkerade byggnadsvolymer utmed denna visar tydligt på detta. De nu aktuella fastigheterna kan sägas ingå i den översta av dessa volymer. III: BNA

Den ursprungliga planens östra del kring Älvsjövägen uppvisade ett påtagligt inslag av stadsmässighet med slutet byggnadssätt mot Älvsjövägen samt en stor tomt reserverad för en offentlig byggnad (rosa-markerad på plankartan ovan). Denna del av planen kom att få revideras och ersättas med villatomter vid flera tillfällen; sannolikt var förutsättningen att bygga stadsmässigt i detta område vid den aktuella tiden överskattad och efterfrågan på egnahemsvillor vida större.

Endast två byggnader mot gatan fick en sluten utformning, i stället bebyggdes kvarteret *Befriaren* (öster om Älvsjövägen) samt *Hillebardens* och *Kavelbrons* östra delar med villor.

Flygvy över Älvsjö Villastad på 1930-talet. De aktuella fastigheterna är inringade. Ovanför dem löper Sjöttentombervägen tvärs genom bilden. Älvsjövägen slutar ännu vid "Klockhuset", då Kabelverkets (t h) kontorsbyggnad. Raden av villor till vänster, utmed Älvsjövägen är idag rivna och istället finns här ett trädbevuxet stråk. Nederst i bild ses dåvarande stationshus och perrontak på Älvsjö station, varifrån spåren för Västra stambanan utgår söderut, till vänster i bild. Foto: Älvsjö Hembygdsförenings arkiv

Senare förändringar

I samband med en sentida breddning av Älvsjövägen revs en stor del av villorna i kvarteret Hillebarden och det nu aktuella kvarteret Kavelbron, däribland 11 villor (se fotot ovan)

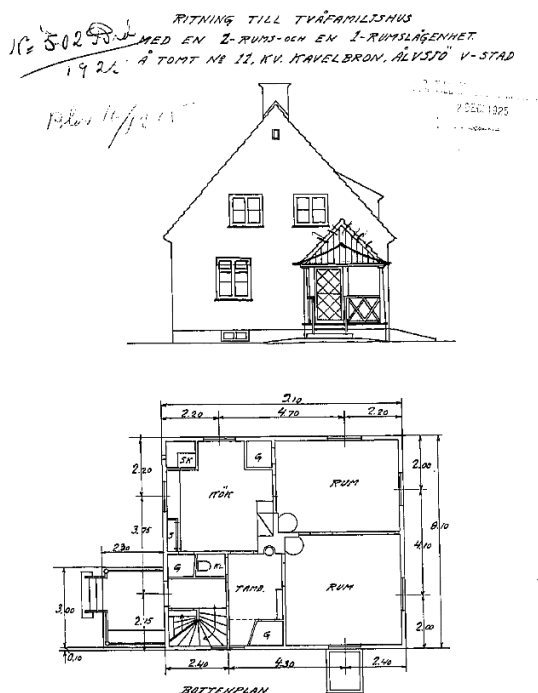
uppförda på 1920-talet vilka pekats ut som välbevarade i Stadsmuseets inventering från 1977. De avrivna tomterna blev i stället parkeringsplatser och utgörs idag även av den något försummade remsan av träd, gräs och buskage belägen mellan vägen och den återstående bebyggelsen i kv Kavelbron. Norr om Älvsjövägen har större områden med flerbostadshus uppförts under 1980- och 90-talen. Som exempel på senare års förändringar kan också nämnas att fem villor i kvarteren Hillebarden, Kavelbron och Landsknekten från 1920- 30- respektive 1980-talen kommit att rivas för att ge plats för sju flerbostadshus, ritade av *Wimmerström Moll Arkitekter* kring 2007.

Nordost om Älvsjövägen finns en liten enklav av villor bevarad från den reviderade stadsplanens tid, i övrigt har området kring denna väg bebyggt med i huvudsak flerbostadshus i 3-4 våningar (1930-40-tal) samt 5 våningar (2000-tal). Spårområdet söder om det aktuella planområdet, har också breddats betydligt. Det tidigare dubbelspåret för Västra Stambanan i villastadens södra gräns har dubblerats och här finns sedan sent 60-tal också anslutningsspår till pendeltågens stora uppställningsbangård och skötselhall. *Sjättenovembervägen*, som fått sitt namn efter konung Gustaf II Adolfs dödsdag den 6 november 1632 (slaget vid Lützen) utgör en del av den uråldriga "Göta Landsväg" utmed vilken faktiskt också hjältekonungens stoft fördes fram på sin färd från de tyska slagfälten mot Stockholms stadskärna. På andra sidan Älvsjövägens rondell fortsatte förr vägen under samma namn men denna del heter nu *Götalandsvägen*.

Beskrivning av byggnaderna på fastigheterna Kavelbron 11 och 19 idag.

Båda fastigheterna är idag bebyggda med villor, ursprungligen uppförda åren 1925-27. Adressen är Sjättenovembervägen Nr 203 (K 11) och 209 (K 19). De var ursprungligen i princip lika stora men uppvisar idag båda ett yttre utseende huvudsakligen från senare tiders om- och tillbyggnader.

Kavelbron 11

Bygglövsritning för byggnad på fastigheten Kavelbron 11 inkommen till Stadsbyggnadskontoret i december 1925.

Övre bilden visar fasaden mot gatan och under denna en planritning av bottenvåningen. Byggnaden inrymde vid färdigställandet två lägenheter, en på bottenvåningen med två rum och kök och en enrummare med kök på övervåningen.

BNA:s arkiv

Byggnaden idag

Fastigheten Kavelbron 11 är bebyggd med en mindre trävilla med stående locklistpanel under ett relativt brant sadeltak. Byggnaden har en putsad och blågråmålad grund och taket är belagt med brunröda betongpannor. Jämfört med originalritningen ovan är taket neddraget mot fönstren och ritningen antyder att huset ursprungligen kan ha haft en putsad fasad.

Huset har ännu ursprunglig form och storlek men den ursprungligen öppna entréverandan är idag inbyggd, byggnaden tilläggsisolerad med ny fasad, hängande ut över grunden och nya, djupt sittande fönster med en kryssspröjsning som associerar till schweizerstilen under 1800-talets andra hälft. I taket mot söder finns dock en liten kupa lika den som finns med på ursprungsritningen och den murade skorstenen ser också ursprunglig ut. Den sentida träpanelen är målad varmgrå och knutar, foder och fönster är brutet vita.

Villan på fastigheten Kavelbron 11 som den ser ut idag avbildad från nordost. Sjättenovembervägen går alldeles bakom fotografen. Bortsett från en täckt och en öppen altan samt den grusade parkeringsplatsen finns den äppelträdsbevuxna trädgården bevarad runt huset. Till höger ans den gula villan på Kavelbron 19.

Kort historik

Villan uppfördes åren 1925-26 som ett tvåfamiljshus med en lägenhet om två rum och kök på bottenvåningen och ett rum och kök en trappa upp. I källaren rymdes tvättstuga samt vedförråd och matkällare för varje lägenhet. Källaren nåddes via utvändigt trappa. Tomtkartan visar inga övriga byggnader på den 823 m² stora tomten på "fri och egen grund".

Det finns inga handlingar som visar på några ombyggnader av detta hus förrän år 1988, men det torde ha ombyggts till enfamiljshus någon gång under årens gång, kanske på 1950-60-talet då den generella välfärden steg i landet och i synnerhet inom Stockholmsområdet.

Inlämnade ritningar daterade i maj 1988 visar på ett utseende som liknar dagens med träfasader, neddragen takfot och inbyggd entré. En carport och några större täckta altaner redovisas också men här stämmer inte dagens utformning helt och carporten i söder saknas helt. Kanske byggdes den aldrig. Detta är som sagt den enda större ombyggnad som genomförts i huset, men desto mer genomgripande, -även invändigt, får man anta. År 2006 ansöktes slutligen om ett fönsterbyte och det känns rimligt att anta att dagens fönster stammar från detta tillfälle eftersom 1988 års fasadritningar redovisar en annan utformning och den retrospektiva formen passar in i tidsandan för det tidiga 2000-talet.

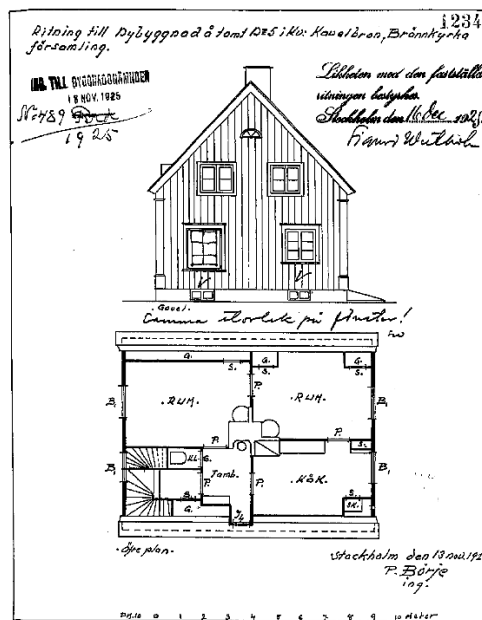
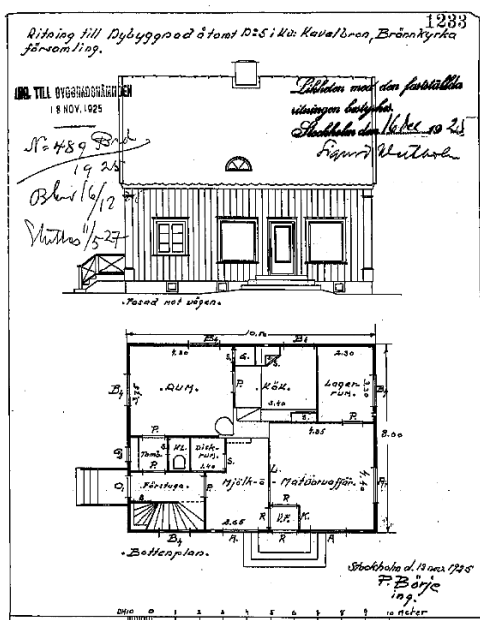
Sammanfattningsvis står vi alltså inför en byggnad i 1925 års storlek, 1988 års generella utformning och estetik, men med retrospektiva fönster insatta omkring 2006-07.

Byggnadens interiör är ej besiktigad.

Kavelbron 19

Om grannen i öster präglats av viss oföränderlighet så har desto mer hänt med detta hus, även om byggnaden ännu delvis är den samma.

Hösten 1925 ansökte AB Hem på Landet om att få uppföra en byggnad med långsidan mot gatan, innehållande en mjölk- och specerihandel med tillhörande bostadslägenheter enligt ritningar upprättade av ingenjör P. Börje på vad som då kallades "Tomt No 5 i kv. Kavelbron, Brännkyrka församling".

Bygglövsritning daterad 13/11 1925 för affärshuset på nuvarande fastigheten Kavelbron 19, då benämnd Kavelbron 5. En mjölk- och matvaruaffär med en anslutande enrumslägenhet på bottenvåningen och en tvårummare med kök en trappa upp. Källaren inrymde, liksom grannen mat- och vedkällare samt en lagerlokal för butiken

BNA:s arkiv

Huset på Kv. Kavelbron 19 som det ser ut idag, våren 2021. Till vänster skymtar grannen Kavelbron 11. Adressen är Sjöttentovember-vägen 205.

Dagens utseende

Bostadshuset på den nuvarande fastigheten *Kavelbron 19* är idag en långsträckt, gulmålad enfamiljsvilla i två plan under tegeltäckt sadeltak med en större takkupa mot Sjöttentovembervägen. Mot trädgården finns en bred, fösterförsedd taklättan och öppna verandor i två plan med källare under. Källarvåningen (under hela huset) är ljusst gråputsad och fasaderna har en stående locklistpanel samt spröjsade två- och treluftsfnster målade i vitt, liksom foder, knutar och vindskidor. Till vinden finns lunettfnster, typiska för 1920-talet. I taket finns även några sentida takfnster.

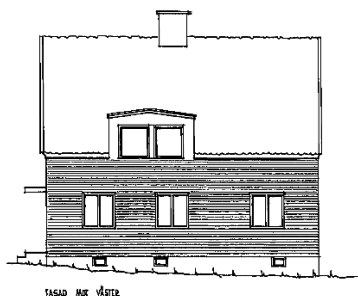
*Kavelbron 19, bostadshuset sett från trädgårdssidan. Jämfört med ursprunget är huset avsevärt ombyggt. Det är förlängt mot norr och taklättan, de två altanerna samt källaren under dessa har tillkommit i senare tid.
Foto: Förf. våren 2021*

Några utdrag ur arkiven gällande denna fastighet;

Bygglov söktes, som nämnts år 1925 men slutbesiktning begärdes först 1927, så det tog tydligen ett tag att färdigställa byggnaden, eller så var det finanserna som svek. Sedan följde ett antal lugna decennier då vi får anta att livsmedelsaffären drevs vidare.

År 1963 ansöktes om en tillbyggnad med ett större garage under mark samt ”fullständig

ombyggnad” av huset. Därvid verkar affärslokalen ha försvunnit. Ritningarna visar ändrade fasader med ospröjsade fönster, ny fasad och, påklottrat på ritningen, syns en altan mot trädgården som i storlek motsvarar dagens. I bottenvåningen inreddes en trerummare med kök och en lägenhet om två rum och kök på våning 1 trappa. Någon sorts verksamhet verkar ha varit avsikten med det stora, underjordiska garaget.

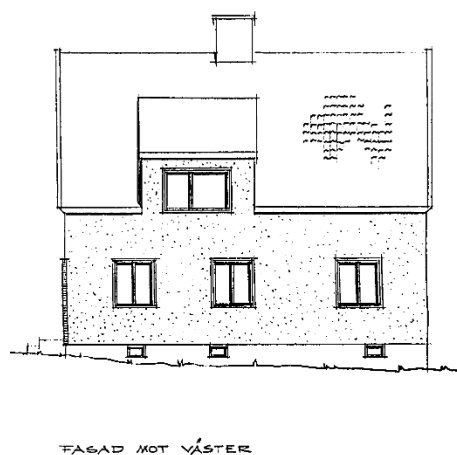

Fasadritningar från 1963 års bygglov som visar fasaden mot gatan och entrén mot norr. Som synes en fullständig omgestaltning i tidens anda med fönster med kopplade mötesbågar och en fasad som kan tolkas som en smal, liggande träpanel eller, möjligen någon typ av konststen. Detta var ju ej helt ovanligt vid denna tid. Av butikslokalerna syns nu inget spår.

BNA:s arkiv

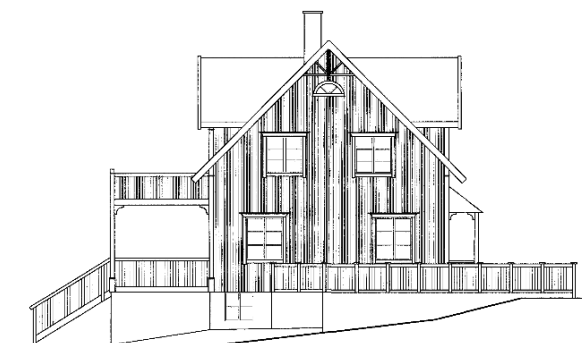
Något egendomligt finns redan från år 1971 en omgång relationsritningar som bland annat visar på reveterade fasader, så hur exakt huset såg ut på 60- och 70-talen är litet osäkert.

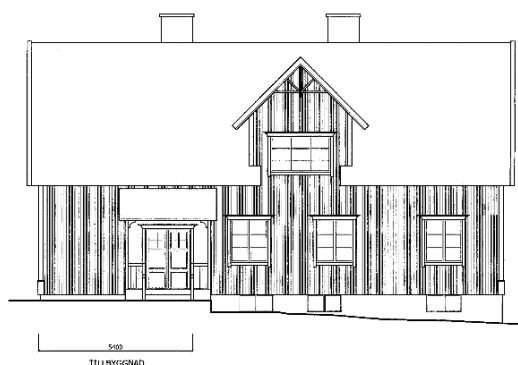
Motsvarande fasader som på ritningen från 1963 men som relationsritning från 1971 med reveterade fasader (men kanske något som liknar den tidigare ritningen kring själva entrén). På fasaden mot norr ses också det underjordiska garaget med sin stora terrass ovanpå. I garaget verkar det sedan i ett par årtionden ha bedrivits någon form av bilverkstad och under viss tid även olovlig försäljning av bilar. Detta enligt klagoskrifter som inkommit till Staden.

BNA:s arkiv

Dagens storlek och utseende verkar huset erhållit kring 2002-03. Då inkom ägaren med ansökan om en tillbyggnad i två plan ovanpå altanen i norr, tilläggsisolering med ny fasad och ”ändring av takkupa”. Huset blev efter detta en 1/3-del större och fick då sannolikt sin 20-talsinspirerade gula träfasad och de spröjsade fönstren. Numera alltså en betydligt större byggnad, men med ”cirkeln slutet” när det gäller stildräkten, åtminstone vid ett flyktigt påseende. Byggnadens interiör är ej besiktigad men det torde knappast finnas några betydande ursprungliga detaljer i behåll sett till de många ombyggnader den genomgått.

FASAD MOT NORR, SKALA 1:100

FASAD MOT VÄSTER, SKALA 1:100

*Utdrag ur en anonym bygglovsritning från 2002 som visar i princip dagens utseende för Kavelbron 19 (f.d. 5 som den avgavs som så sent som 1963). I huvudsak följdes ritningarna men mot trädgården torde den äldre taklättan (takkupa med pulpettak) och de mindre altanerna ha behållits om man jämför med fotot på sidan 9.
BNA:s arkiv.*

Utlåtande gällande eventuell rivning

De två villorna på de berörda fastigheterna är båda goda representanter för den förhärskande byggnadstypen under den tidigare epoken i Älvsjö Villastads tillkomsthistoria. De ligger fritt på relativt stora och numera uppvuxna tomter. Till form och storlek är villan på *Kavelbron 11* den mest välbevarade men är till fasaduttryck och detaljer helt förändrad. Den är tilläggsisolerad och den fasad som tillkom då bär prägel av 1970-80-talsideal med en takfot neddragen till alldeles ovan fönstren vilka i sin tur inspirerats av 1800-talets ”snickarglädje” men i för den tiden otänkbara proportioner. Detta visar ju på en årsring och de boendes ambitioner men gör också att den inte längre är typisk för sin byggnadstid, stil och omgivning, som många andra i området ännu uppvisar.

Den friliggande villan på granntomten *Kavelbron 19* (f d 5) uppfördes också i den stora uppbyggnadsfasen av Älvsjö Villastad. Villan är trots relativt kraftiga ombyggnader ändå en representant för sin tids gestaltning av villor, främst sett till det relativt branta, tegeltäckta taket och vissa bevarade detaljer, som lunettfönster till vinden och den oputsade, tegelmurade skorstenen. I övrigt har detta hus en helt annan karaktär än då den byggdes som en kombinerad affärs- och bostadsbyggnad. Detta var förr betydligt vanligare än i våra dagar och hade denna funktion och husets volym och form bevarats till idag hade den snarast bedömts som omistlig som en sällsynt representant för idag ovanlig kombinationsbyggnad. Nu är dock såväl form som funktion förändrad, men man har vid den senaste ombyggnaden sneglat på 20-talskassismen i val av panel och fönstertyp och på så sätt ser huset mer 20-talsmässigt ut än på länge, vilket passar området men dock långt ifrån just sitt eget ursprung.

Sammanfattande omdöme

Tillsammans utgör villorna komponenter som bidrar till områdets karaktär och dess kulturhistoriska värden. Ingen av villorna bedöms dock, i jämförelse med flertalet andra friliggande villor i området från respektive tidsperiod, ha samma karaktärsbärande detaljer bevarade och ett därmed förknippat bevarandevärde. En rivning av dessa byggnader

medför att en del av historien försvinner och de årsringar som de ingår i försvagas, men i förhållande till områdets bebyggelsemiljö som helhet skulle en rivning medföra förhållandevis små negativa konsekvenser för områdets samlade kulturvärden. Sammantaget gör undertecknad således bedömningen att det är trots allt är möjligt att riva dessa tvåbyggnader utan att områdets kulturhistoriska värden påverkas negativt i en utsträckning som skulle rendera ansökan ett avslag enligt praxis inom kulturminnesvärden.

Utlåtande med konsekvensanalys över förslaget till ny detaljplan

Syftet med förslaget till ny detaljplan för fastigheterna anges vara att, i enlighet med områdets gällande översiktsplan och föreliggande startpromemoria tillåta flerfamiljshusbebyggelse i flera våningar med verksamhetslokaler i bottenvåningen. Strukturen är avsedd att bli mer stadsmässig och påminner till karaktären exempelvis om den närliggande torgbildningen där Johan Skyttes Väg och Älvsjövägen möts samt anknyta till de alldeles närliggande gamla och nyare, stadslika byggnaderna i korsningen Älvsjövägen och Sjättenovembervägen, med dess fortsättning i nordost som numera heter *Götalandsvägen*.

Exploateringsgraden innebär i förslaget en bebyggelse på fyra våningar med inredda vindar. Förslaget som presenteras som grund för detaljplaneändringen redovisar en vinkelformad byggnad som stärker omgivningens stadsmässighet i sitt läge i hörnet av Sjättenovembervägen och den trädgårdsremsa som skiljer den föreslagna byggnadskroppen från genomfartsleden Älvsjövägen. På detta sätt fortsättes den utveckling som kvarteret Kavelbron varit stätt i de senaste årtiondena som inneburit att flera gamla villor rivits till förmån för större, friliggande flerfamiljshus. Husen i det aktuella förslaget anknyter enligt ovan mer till en kvartersliknande bebyggelse av mer sluten, innerstadsliknande art som annars numera står att finna på andra närliggande tomter utmed Älvsjövägen.

Översiktlig karta över det aktuella området och dess närmare omgivning. Älvsjö station ses nere till höger och Älvsjövägen går diagonalt genom området. Den aktuella sammanlagda fastigheten är markerad med röd ram utmed Sjättenovembervägen.

*Ill: Robert Sandell
Arkitektkontor*

Läget för de föreslagna nya byggnaderna anknyter även till intentionen i P A Hallmans ursprungliga stadsplan som tiden nu kommit ikapp, efter 100 år. I denna plan (se sid 5) föreslås just en mer innerstadslig bebyggelse utmed nuvarande Älvsjövägen som tidigast avspeglats i det så kallade *klockhuset* uppfört på 1920-talet, diagonalt över vägkorsningen samt 30-talshuset vid torgbildningen i korsningen Älvsjövägen – Johan Skyttes väg. Den föreslagna byggnaden kan därvid ses som en nutida uppfyllelse av en intention som 1920-talets bristande lokal- och lägenhetsefterfrågan inte förmådde uppfylla.

Att som föreslås uppföra en byggnadskropp som sluter sig i en stadslignande form mot huvudgatorna men uppvisar en mer öppen karaktär mot gården torde kunna ses som en passande kompromiss mellan stenstad och villakvarter. Framtiden får utvisa vilken utveckling som resten av kvarteret och dess omgivning kommer följa. En bevarad villakarakter eller fortsatt förtätning. Oavsett vilket behöver det aktuella förslaget inte kännas malplacé, då den kan ses antingen som en del i ett slutet kvarter eller som skärm mellan trafikled och det övriga områdets mera utpräglade villagator. Cirkeln mellan den Hallmanska planen från 1920-talet och resultatet av efterfrågan på bostäder 100 år senare kan sålunda sägas vara slutna.

Kort byggnadsbeskrivning

Konkret redovisar förslaget en byggnad i vinkelform över kvartershörnet i fyra våningar under sadeltak med inredd vind. Den längre byggnadskroppen avses förlagd mot Sjättanovembervägen men längdskillanden är inte så stor. I den längre fasaden finns en garagedfart och två entrépartier som accentuerar mittpartiet och mot nästa fastighet finns en infartsgrind till gården markerad. Gården avses få en liten servicebyggnad i ett plan samt såväl några små privata gårdsytor som en, stor, gemensam, planterad gård. Mot gaturummet ansluter fasaderna direkt mot trottoaren på ett stadsmässigt sätt. Bottenvåningarna accentueras delvis med avvikande utformning men delvis vilar byggnaden endast på en lägre sockel i klimattåligt material. Övriga fasaddelar, i trä eller eventuellt puts redovisas utan särskilda avvikelser som släta och gula. Fönster och balkongdörrar avses lika utformade över hela byggnaden. Ovan takfoten finns en större frontespis respektive mindre takkupor under pulpettak som något delar upp de eljest likartat gestaltade byggnadsdelarna.

Två arkitektskisser som visar den förslagna byggnaden sedd från rondellen i Älvsjövägen samt del av fasaden mot Sjöttanovembervägen. Enligt Stadens vision är byggnaden i första hand tänkt som ett trähus med gul, panelad fasad och viss markering av sockelvåningen i en närstående, något mörkare kulör. Fasaderna förslås utförda i liggande och stående slät, målad träpanel. Takkuporna markeras som frontoner i fasadens material men bryts av, visuellt med hjälp av den genomgående takfoten.

Ill: Robert Sandell Arkitektkontor 2021

Arkitekten avser med utformningen ge delarna mot rondellen i korsningen med Älvsjövägen en tydligt stadsmässig prägel medan fasaderna mot det övriga kvarteret i form av två kortare gavlar och den något mer artikulerade trädgårdsfasaden avses inge en mer nedtonad känsla. Syftet är vällovligt och om detta kan följas finns en förutsättning att det, trots den ökade byggnadsskalan, går att få byggnaden att fungera i den befintliga miljön. Byggnaden och dess torgbildande placering bör då primärt jämföras med motsvarande gestaltning i korsningen mellan Johan Skyttes väg och Älvsjövägen och även knyta ihop den med de tre övriga existerande gatusidorna runt rondellkorsningen, enligt beskrivningen ovan. Att slutgiltigt bedöma graden av påverkan på områdets kulturhistoriska värden är i dagsläget inte helt lätt. Fortsatt projektering i ett kommande bygglovsskede bör därför ske i samarbete med en antikvariskt sakkunnig.

Planritning över den nya fastighetsbildningen och det aktuella förslaget till dess bebyggande med bostadshuset, den låga servicebyggnaden och den planterade gården. Intill detta ses tre av de existerande fastigheterna som blir grannar till det nya huset. Dessa tre är alla bebyggda med flerfamiljshus av relativt sent datum (se texten).

*Ill: Robert Sandell
Arkitektkontor 2021*

Förslaget redovisar som sagt en ny byggnadsskala inom det aktuella kvarteret. Tidigare förtätningar i kvarteret har i huvudsak bestått av något lägre, mer villalika byggnader med upp till tre våningar samt brutna eller relativt flacka tak. Men i och med att byggnaden enligt förslaget bildar den fjärde "stadsmässiga" byggnaden kring ovan nämnda rondellkorsning dit

den primärt riktar sig kommer förskjutningen av byggnadsskalan inom kvarteret sannolikt inte upplevas lika påtaglig.

Skalan och exploateringsgraden kan dock även fortsättningsvis diskuteras ur ett kulturvärdesperspektiv, varför byggnadernas utformning, detaljeringsgrad och materialval är av stor vikt för att balansera dem mot befintliga kulturvärden.

I ett kommande bygglovsskede bör således stor vikt läggas på gestaltningen av fasader, taklandskap, materialval och färgsättning. Utemiljöernas gestaltning är också viktig för såväl trivselvärden som för möjligheten att genom bevarandet av viss befintlig växtlighet, tillsammans med nyplantering, åstadkomma en så bra övergång mot angränsande bebyggelse som möjligt och en starkare historisk anknytning.

Sammanfattning av utlåtande

Den sammanvägda bedömningen utmynnar i att det bör vara möjligt anta en detaljplan som medger rivning av de befintliga byggnaderna inom fastigheterna Kavelbron 11 och 19 utan att detta påverkar områdets kulturhistoriska värden i en utsträckning som skulle motivera ett avslag.

Att som detaljplaneförslaget anger, uppföra flerfamiljshus på den sammanslagna fastigheten bedöms också det som möjligt ur kulturvärdesynpunkt, och att tillföra bostäder och verksamhetslokaler i området, i enlighet med översiktsplanen måste ses som positivt. Eftersom projekteringen befinner sig i detaljplaneskedet är ju byggnadsförslaget inte slutgiltigt men undertecknad, antikvariskt sakkunnig anser det ändå vara nog bearbetat och detaljerat för att kunna stödja det i det aktuella skedet. Detta förutsatt att inga större förändringar genomförs och att en antikvariskt sakkunnig bereds möjlighet att medverka i den fortsatta processen.

Som påpekats innebär den skalförskjutning som förslaget skapar en förändring i områdets kulturhistoriska karaktär. Därför behöver tillkommande bebyggelse, som ovan nämnts, i sin gestaltning anpassas till sitt sammanhang, såväl vad gäller inverkan på gatumiljöerna som gentemot den kvarvarande villabebyggelsen. Viktiga hänsyn, samband och tankar kring den föreslagna nya bebyggelsen har behandlats ovan och undertecknads godkännande ur antikvarisk synvinkel utgår ifrån att dessa kan anammas i det fortsatta projekteringsarbetet.

Underlag

Startpromemoria, ny detaljplan: Dnr: 2020-08671.....Stockholms Stadsbyggnadskontor
Förslagsritningar och studieskisser för nybyggnad:.....Robert Sandell Arkitektkontor AB
Byggnadsritningar och andra arkivhandlingar:.....Stockholms Stads Byggnadsnämnd
Tidigare antikvariska utredningar för närliggande kvarter:.....Författaren och Nyréns Arkitektkontor
Byggnadsundersökningar på plats:.....Författaren
Samt diverse Stockholmslitteratur i författarens samlingar.

Stockholm den 17 augusti 2021.

Stellan Ridderstrand, byggnadsantikvarie.

Certifierad sakkunnig kontrollant av kulturvärden, kvalificerad behörighet. (K)
Medlem i SPBA, Sveriges Praktiserande Byggnadsantikvarier

Bilder; Där inget annat anges: Ridderstrands Byggnadsantikvariska Byrå